

30. listopada 2020.

broj 156

**KU
ZI
S!**

LIST ZA MLADEŽ

4

PREDSTAVLJAMO

FILIP KARAN, KARIKATURIST

8

PODUZETNIŠTVO

FIESTA DECOR

20

MODA

GLOMAZNO, ŠTO GLOMAZNIJE

2

21

GLAZBA

POCKET PALMA

FOTO MJESECA

»Prelje« iz Subotice:
Čuvarice pučkih pjesama

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,
Ivan Benčik, Kristina Ivković Ivandekić,
Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs stranica/kuzis/

Tisak: Sajnos DOO, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Piše: Vedran Horvacki

Godina neobičnih okolnosti

Pred nama stoji najnoviji u nizu izazova u već izazovnoj godini u najmanju ruku neobičnih okolnosti. Korona nije otišla, brojke se stalno mijenjaju (gore-dolje), iako, doduše u izmijenenom modusu škole rade; studenti su ponovno u svojim studentskim obvezama, a radnici većinom na svojim radnim mjestima.

Nažalost, ukoliko malo bolje ispratimo situaciju, shvatit ćemo da u cijeloj Europi kreće najnoviji val korone. Gotovo svuda se penje broj zaraženih, pa tako i u Srbiji. U vijestima slušamo naše političke lidere kako i dalje govore da smo u odnosu na druge zemlje dobro prošli u korona krizi. Čak i da je to istina, pitanje je je li to dovoljno da posljednice (posebno ekonomske) ne budu vrlo ozbiljne. Zbilja ima različitih pogleda na ovo što nam se događa.

Bojim se da dolazimo do nezgodne i nezavidne situacije u kojoj nemamo kome vjerovati. Ostaje nam naš mikro svijet, nas samih i naših bližnjih. Pomažući jedni drugima kako znamo i koliko je to u našoj moći. Iako ima različite posljedice, korona kriza uspjela je pokazati i suštinsku solidarnost koja i dalje postoji u nama, samo smo je malo prigušili. Mladi su kupovali namirnice starijima kako bi ih čuvali i mnogi su nastojali pridržavati se mjera. Susjedi su se više pomagali, češće smo se čuli s bližnjima. Možda će takvo što ponovno biti u igri...

Ima raznih scenarija, često se spominje švedski model. Komu vjerovati? Zanimljiv je slučaj dalekog nam Novog Zelanda. Kako pišu mediji, u toj zemlji prvi val korone se završio daleko prije svih ostalih, njihova ekonomija uspjela je relativno dobro se očuvati. Tajna ovog uspjeha bila je dobro promišljena strategija pomoći i sigurnosti. Novi Zeland sada smišlja nove projekte, ambiciozne i pune nadanja, izgradnje novih cesta, novih domova za siromašne i ulaganja u zdravstvo i kulturu.

S druge strane, kod nas posve drukčija priča. Iako treba imati na umu ekonomske razlike između Srbije i Novog Zelanda i prije korone. Srbija za kulturu ne izdava baš puno, kao i za domove siromašnih a i u zdravstvu nam ne cvjetaju ruže. Ali to je naša stvarnost, plus čekamo mogući novi val nemile epidemije i možda nova zaključavanja. I ako dođe, nadamo se da odgovorni imaju odgovor. Da smo nadvladali srpdnju s virusom, kako je to bilo na samom početku ove pošasti. No, kako god bilo, ipak ne klonimo duhom. Budimo spremni i konstruktivni, budimo od pomoći jedni drugima. Jer ovo je godina, kako sam već naveo, u najmanju ruku neobičnih okolnosti.

3

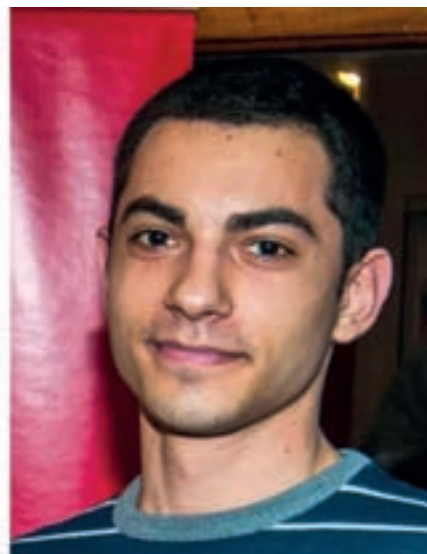
UVODNIK

»Lova« koja je osvojila »Zlatni Pjer«

Na umjetnost se može gledati kao na privremeni bijeg iz stvarnosti. Međutim, za **Filipa Karana** iz Beograda, 22-godišnjeg studenta Beogradske politehnike, taj je bijeg dio njegove svakodnevice. Filip je nedavno dobio nagradu *Zlatni Pjer* za najboljeg mladog karikaturista, koju dodjeljuje beogradsko novinsko poduzeće *Novosti*. Inače, ovo je Filipu drugi *Zlatni Pjer* u dosadašnjoj karijeri. U intervjuu za KUŽIŠ?! govori o svojoj umjetnosti, a ima i poruku za buduće umjetnike.

»Lova«

KUŽIŠ?! Kad si počeo crtati i kako je tekao tvoj umjetnički put?

Svoj prvi korak na umjetničkom putu sam napravio, koliko se sjećam, u trećoj godini života. Vjerujem da je glavnu ulogu u inspiraciji igrao otisak koji sam mogao ostavljati tako što bih vukao olovkom po papiru. Crtanje mi je bilo prijevozno sredstvo kojim sam putovao kroz svoj zamišljeni svijet. Gledajući neprestano u enciklopedije o dinosaurima, sve sam više bio zainteresiran za crtanje.

KUŽIŠ?! Otkuda najviše crpiš inspiraciju?

Inspiracije ima doista svuda oko nas, ali treba staviti prst na čelo i razmisliti kako je najbolje prenijeti na papir tako da je cijeli svijet vidi onako kako ste je vi prvi put ugledali. Također, volim prelistati kataloge s međunarodnih festivala na kojima sam sudjelovao i izlagao da vidim ima li neka karikatura koja se može prenijeti u neku drugu temu.

KUŽIŠ?! Nedavno si dobio nagradu *Zlatni Pjer*. Što si crtao i koje je značenje karikature koja je osvojila nagradu?

Pjer je prestižni natječaj koji se, evo, 53. put raspisuje i nikada ne smije stati. Budući da je u današnje vrijeme pozicija umjetnika u Srbiji jako loša, biti prepoznat i nagrađen je velika čast. Ja sam uspio biti odlikovan dva puta najboljim mladim karikaturistom Srbije – 2016. i 2020. godine. Karikatura koju sam nacrtao nosi naziv *Lova* i predstavlja ni manje ni više nego ono što je na papiru – cijenu ljudskog života. Kao metaforu sam izabrao robovlasništvo. Na karikaturi vidimo bijelog čovjeka (robovlasnika) koji

drži vagu u kojoj se nalaze robovi i kovanice novčića. Vaga pokazuje da je taj novac teži od grupice ljudi koje posjeduje čovjek. On je oličenje boginje pravde, Justicije, ali sam mu umjesto poveza preko očiju odlučio ukloniti i povez i oči. Ideja je došla zbog današnjeg položaja čovjeka. Na život čovjeka je stavljena cijena poput nekog proizvoda i ocjenjuje se koliko je vrijedan. To je samo jedna od ljudskih gluposti koje je sam sebi nametnuo još u dalekoj prošlosti.

KUŽIŠ?! Imaš li neku poruku za buduće likovne umjetnike i karikaturiste?

Poznati **Duško Radović** je rekao: »Što će reći ljudi? Rečenica koja je ubila više snova nego bilo što drugo«. Nemojte se sputavati od starta, ostvarite najbolje što možete svoju ideju, jer po završetku ona će automatski biti uspješna bez obzira na to hoće li netko reći nešto o njoj ili će proći neprimijećena. Nemojte se previše brinuti oko tuđih komentara, brinite o onome što je ispred vas – a to je prazan papir i kako ga popuniti! Karikatura će uvijek biti tu uz mene, međutim htio bih da joj se pridruži i slikarstvo, kiparstvo, ilustracija i strip, dok na fakultetu studiram koncept art koji je zastupljen u gejming i filmskoj industriji. Za mene umjetnik nije samo jedna grana umjetnosti, umjetnik treba istraživati u nekim svojim granicama zanimanja, pa i glazbom ako bi se netko bavio, što da ne? Bitno je održati motor u pripravnosti kako bi stroj mogao ići dalje.

Tomislav Perušić

Male navike za bolji svijet

Ove godine smo posvjedočili oporavku prirode u mnogim krajevima svijeta, kako je smanjena količina automobila, prijevoza i uopćeno ljudskog djelanja zbog pandemije. Međutim, ograničenost kretanja, proizvodnje i priljeva novca dovelo je do prilagođavanja situaciji, ali i nekih praksi koje su veoma pogubne za planet, a čiji će se utjecaj osjetiti tek u narednom periodu. Posljednjih godina govor o zagađenosti životne sredine i klimatskim promjenama doveo je do potrage za alternativama koje možemo primijeniti u svakodnevnom životu kako bismo smanjili štetni utjecaj koji naši postupci imaju na planet. Vidimo, zapravo, da mnoge prakse predstavljaju nešto što je bio dio svakodnevice do prije nekoliko desetljeća, ali je, s obzirom na brz tempo života i napretka, zamijenjen lakšim i daleko gorim principima.

Prekomjerna kupnja

Sigurna sam da je većina nas odgovorna za prekomjernu kupovinu i to uglavnom onoga što nam nije potrebno. Bilo da je to garderoba ili hrana, svodi se na istu situaciju – sve ono što nam ne treba u jednom trenutku odlučujemo odbaciti. Naš novac je protraćen, a s onim što odbacujemo ne postupamo kako treba. Za početak, prije kupovine trebamo razmisliti hoće li nam nešto odista koristiti i u kolikoj mjeri. Možda imamo nešto slično što bi bila dobra zamjena. Također, bitno je da preispitamo životni vijek onoga što kupujemo.

Ukoliko smo već kupili nešto, a kasnije shvatili da nam nije potrebno, mogli bismo te stvari podariti nekome kome bi više koristile – to može biti netko iz naše okolice, prijatelji ili ljudi koji od takvih pomoći zavise. Tijekom posljednjih nekoliko godina ljudi su postali svjesni koliko se hrane trači. Zato prije svega trebamo jesti ono što već imamo, iskoristiti resurse koji su nam dostupni, a tek onda potraživati sve ono što je zapravo luksuz.

Pri kupovini trebamo se okrenuti lokalnim proizvodima, najbolje onima koji se proizvode i prodaju u našoj najneposrednijoj blizini, ali dok god je to u granicama jedne države, prihvatljivo je. Na ovaj način podržavate uglavnom male poduzetnike kojima je svaka porudžbina izuzetno važna. Isto tako

dobijete kvalitetniji i jeftiniji proizvod – hrana je, na primjer, svježija, dok su svi proizvodi jeftiniji zbog odsustva brojnih poreza i carina.

Brdo plastike

Kada biste u ovom trenutku pogledali oko sebe, vjerujem da biste uočili gomilu predmeta napravljenih od plastike. Naravno, ne treba ići u ekstreme – plastika, gume i slični materijali u mnogome su nam olakšali život, ali je u jednom trenutku ta razina prevladana i ušli smo u svijet gdje je plastika postala naš najveći neprijatelj. Veliki dio plastičnog otpada ne može se reciklirati, a nije ni biorazgradiv. To znači da mnoge plastične boce, na primjer, ostaju na zemlji a nemaju nikakvu pravu upotrebu. Trebali bismo naći alternative za ovakve proizvode i oni su uglavnom i bili u upotrebi ne tako davno! Staklene i metalne boce bolje su, kako za životni okoliš tako i za naše zdravlje, a njihova najveća prednost je u tome što se mogu koristiti mnogo puta. Plastične vrećice predstavljaju veliki problem, međutim dogodila se prava mala revolucija, čak i kod nas, kada su se one počele naplaćivati – odjednom su svi nosili platnene cegere, što je savršena zamjena! Iako su papirna pakiranja, vrećice i slično mnogo bolja opcija od plastike, moramo imati svijest da je za potrebe toga posječeno drveće. Zato treba birati proizvode od recikliranog papira, kao i ponovno reciklirati ta pakiranja. Kontejneri za različite materijale dostupni su skoro u svakom gradu. Ovo zahtijeva malo više truda, ali je sve to ulaganje u našu budućnost.

Svi ovi principi veoma su lako primjenjivi u svakodnevnom životu. Korak dalje podrazumijevao bi gajenje vlastite hrane, što također nije pretjerano teško. Naravno, ne misli se na drvorede voća ili velike vrtove, ali čak i u stanu moguće je imati nekoliko malih biljaka povrća, začina i slično. Također, pronalaženje proizvoda koji nisu napravljeni od plastike – poput četkice za zube od bambusa, staklene boce za vodu, metalne slamčice i drugih jednostavnih zamjena – zaista će napraviti razliku. Čak iako sve ovo izgleda komplicirano i nedostupno, realnost je drugačija. Kada krenete istraživati, shvatite koliko opcija, koje su bolje i za nas i za planet, zapravo postoji.

Andrea I. Darabašić

U svemu se može naći ljepota

6

Na književnoj sceni vojvođanskih Hrvata javljaju se nova pjesnička imena mlađe generacije, a neka od njih objavila su i svoje književne prvijence. Jedan od njih je i **Tihomir Šeremešić** iz Monoštora čija knjiga pjesama i proznih zapisa nosi naziv *Ključ sedmog neba*. Knjiga sadrži i fotografije čiji je autor također Šeremešić.

Pjesme je počeo pisati kao srednjoškolac na srpskom jeziku, a nastavio pisati na hrvatskom tijekom boravka u Zadru. Studira njemački jezik i književnost na Sveučilištu *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku. Pjesme je također objavljivao i u godišnjaku *Subotička Danica*.

KUŽIŠ?! Poezija nastaje kad ništa drugo ne može, slažeš li se s takvom premisom?

Nisam o tome nikad razmišljao. Za mene jest donekle tako. Vjerujem da kad se nešto podijeli s papirnom osobi bude lakše, a nažalost ili na sreću, najbolje stvari nastaju kad se osjećamo najgore.

Pišite bez stida i suzdržavanja. Iona-ko stalno nešto lažemo i pretvaramo se, pa bar u pjesmi budimo istiniti

KUŽIŠ?!: Kako si odabrao naziv za tvoju knjigu i kako je tekao proces njezina stvaranja?

Glavni ciklus knjige *Ključ sedmog neba* je *Ljubav*. Mislim da sam naslovom htio to na neki tajnovit način još više dati do znanja potencijalnim čitateljima. Znao kako neki ljudi kažu da su na sedmom nebu kad se zaljube? Tu sam dobio ideju. Jedna od meni ljepših pjesama u zbirci je i pjesma *Ključ*. Vjerujem da su moje ljubavne pjesme ključ za onaj dio svačijeg srca koji ili je već voljen ili tek čeka da bude voljen. Što se tiče procesa, knjiga je nastajala pet godina s time da nisam znao da će to na kraju biti knjiga. U jednom danu mi je samo sinulo: pa zašto da ne?

KUŽIŠ?!: Što te je potaknulo da uđeš u svijet pisanja poezije?

Želja da me netko čuje. Želja da bar jednoj nepoznatoj osobi kapne suza s lica dok čita moju pjesmu. To se, hvala Bogu, dogodilo i par puta.

KUŽIŠ?!: Koliko knjiga oslikava tvoj život?

Moj život oslikava poprilično. Ta knjiga je poput dnevnika za one koji me doista poznaju. Puna je zagonetki, provokacija i skrivenih frustracija.

KUŽIŠ?!: Jedna cjelina nagovještava ljubavne tegobe, koliko su one prisutne u knjizi?

Prisutne su u velikoj mjeri. No, u dosta pjesama (a to sam shvatio tek kasnije) sam instinktivno veličao patnju, bol i samoću i davao im kroz stilske figure neku vrstu ponekad čak i morbidne estetike. I ne kažem se što jesam. Nisam želio nikakve kompromise što se toga tiče.

KUŽIŠ?!: Mentalne poteškoće su sve prisutnije među novim generacijama, bavi li se cjelina *Depresija* takvom tematikom?

Tako je. Depresija je ozbiljan problem u koji mnogi ljudi ne vjeruju. To jest poistovjećuju depresiju s tugom. No, to dvoje u suštini nemaju veze. U tom periodu života bio sam sretan kad sam tužan na

momente jer kad se depresija vrati, tada ne osjećate ništa. To je agonija koju sam pokušavao dočarati u takvim pjesmama.

KUŽIŠ?! Cjeline *Korijeni misli i Tonovi života* nagovještavaju duboko promišljanje tvog života te mjesta u ovom svijetu...

To su slike koje mi dođu u glavu. Ne bih to nazvao nužno i čisto razmišljanje. Nešto od toga sam sanjao, nešto mi se doista dogodilo. No, volim promišljati o svakom svom doživljaju, bilo da je u snu ili na javi. To me valjda razlikuje od majmuna.

KUŽIŠ?! Smatraš li da kod nas još uvijek postoji nerazumijevanje osoba koja se bore s mentalnim poteškoćama?

Da, ljudi koji pate doslovno nemaju snage objasniti ono što osjećaju ljudima koji će samo reći : »Prošeci se u šumi, sve je u redu, i bit ćeš sretan«.

KUŽIŠ?! Koje predrasude može danas očekivati netko tko kaže da je pjesnik ili pisac?

Zanimljivo pitanje. To što sam prije mislio da su predrasude, sada ih gledam kao normalne stvari ovog vremena. Neki smatraju kako je vrijeme pjesnika prošlo. Sve što sad dolazi je samo kopija starog, a sve je već rečeno od svjetskih velikana. Pa zašto onda uopće i čitati novo? Ima neke gorke istine u tome. Mudraci, pjesnici, uspješni ljudi iz svijeta umjetnosti već su dali sve moguće stihove i slike. Na nama je samo da slušamo i da ne fantaziramo. No,

to i dalje po meni ne isključuje činjenicu da i dalje postoje i da će postojati dobri pjesnici.

KUŽIŠ?! Pišeš li i dalje? Planiraš li neku novu knjigu?

Nisam siguran. Pišem i dalje, ali uglavnom u formi proznih tekstova. Misli i ideje su mi kaotične i nemam srca zatvoriti ih u stih, a pogotovo ne ako je tu i rima.

KUŽIŠ?! Što te je nagnalo da predstaviš komad svog života javnosti, za što treba i određene hrabrosti?

Nesretne i zabranjene ljubavi su u pitanju u većini pjesama. Mislim da sam htio pokazati svijetu da se u svemu može naći ljepota, pa i u tome. Ambicija koju izdavam je ona ka nekoj umjetnosti koja mi je u tom vremenu nedostajala.

KUŽIŠ?! Postoji li savjet koji bi poručio mladima koji se, poput tebe, bave pisanjem?

Pišite iskreno i slikovito. Ako vidite boju neke emocije u glavi, napišite to. Ako mislite da nečiji glas ima okus po limunu, napišite to. Bez stida i suzdržavanja. Ionako stalno nešto lažemo i pretvaramo se, pa bar u pjesmi budimo istiniti.

Vedran Horvacki

Držim te u sebi

Ti,
ti još uvijek si tajna;
ona dvosmislena i zemaljska.
Iako nisi s ovog planeta,
krug života tvog vladara,
poslao te k meni.

Nitko ti ne zna ime,
nitko ne zna tko si.
Samo ja.
Pa čak ni ti nećeš nikada spoznati tko si!

Imam stotine priča
koje pričam o tebi;
Onu pravu samo ja znam;
onu koja se skrivenim sjećanjima hrani,
kako mi je nitko ne bi uzeo
i kako me nitko ne bi osudio,
samo zato što te toliko drukčije volim...

Čarobna dekoracija za vaša slavlja

Jelena Milunović, Ana Ivanković i Nataša Stipančević bave se dekoracijom proslava, čineći još ljepšim i svečanijim važne događaje u životu ljudi

Kada tri mlade dame usmjere svoju kreativnost, znanje, iskustvo i marljivost k istoj poduzetničkoj ideji – nastane *Fiesta decor*. Riječ je o timu kog čine **Jelena Milunović, Ana Ivanković i Nataša Stipančević** koje se bave dekoracijom proslava: dekoriraju kako male i intimne proslave, tako i svadbe, rođendane, krštenja i druge svečane prilike. Njihova priča je pravi dokaz ženskog poduzetništva, a za svoje dekoracije do sada su dobivale brojne pohvale. Osim osjećaja za lijepo i vještih ruku, važna je i dobra organizacija, što im, kako same kažu, ide od ruke.

Fantastični trio

Ana, Jelena i Nataša se trude sve raditi zajedno, ali su se zbog povećanog opsega posla vremenom preraspodjelile da svaka radi onaj dio koji joj najviše paše. Tako je Jelena zadužena za cvjetne aranžmane, jer je diplomirala na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, zbog čega je uz pomoć teorije

koju je usvojila u srednjoj školi i na fakultetu, kao i prakse u cvjećarnici, shvatila koliko uživa raditi s cvijećem.

Majstorica za grafičko dizajniranje u timu je Ana, koja je završila Tehnički fakultet *Mihajlo Pupin* u Zrenjaninu, smjer magistar odjevne tehnologije, a koja već dvije godine radi u modnoj kući *Legend*, na poziciji modni dizajner. Kako ističe, takvo iskustvo, estetika i osjećaj za lijepo, učinile su da hobi o kom je oduvijek maštala postane i stvarnost. Ana je zadužena za to da, primjerice, klijenti budu zadovoljni izgledom popisa gostiju, plakatima za proslave, naljepnicama, vizit kartama, karticama na kojima se nalaze imena gostiju, kao i simpatičnim pozivnicama za svadbe ili dječje rođendane.

Iako je najbolja reklama – zadovoljstvo i osmijeh klijenata, koje zbog ovog tima itekako postoji, potrebno je i reklamiranje na društvenim mrežama za koje je zadužena **Nataša Stipančević** koja je završila Pedagoški fakultet u Somboru i stekla zvanje master učiteljice.

Počeci

Dekoriranje događaja koje, osim već spomenutih aktivnosti, podrazumijeva i dekoriranje stolova, prostora, panoa za fotografiranje – iziskuje veliko posvećivanje svakom detalju, želji i očekivanju klijenata. A kako je nastao *Fiesta decor*?

»Nakon nekoliko projekata koje smo ranije radile zajedno, uglavnom za prijatelje i obitelj koji su upravo i bili inicijatori da se oprobamo u ovome, vidjele smo da skupa dobro funkcioniramo te smo sasvim spontano, bez prevelikih očekivanja, uplovile u sve ovo. Dobra promocija za sve su uglavnom društvene mreže te nam je sljedeći korak bio otvo-

riti Instagram profil pod nazivom *Fiesta_decor_su*. Kako je uglavnom mlađa populacija aktivna na Instagramu, naša priča brzo se proširila«, objašnjavaju one.

Od ideje do realizacije

Ove tri dame imaju veliku odgovornost, budući da ukrašavaju veoma važna slavlja u životu ljudi, a Ana naglašava kako se svakom događaju maksimalno posvete.

»Prvo sagledamo želje klijenata koji nas angažiraju te na osnovu toga počnemo s planom i kreiranjem ideje kako bi sve to trebalo izgledati. Inspiraciju pronalazimo u svim stvarima i okruženju oko nas: u prirodi i njenim bojama i teksturama, na internetu gdje su dostupni mnogi sajtovi s odličnim idejama, ali i u interijerima naših vojvođanskih salaša i *rustic* stila koji nam je velika inspiracija«, otkriva Ana.

Entuzijastičan *Fiesta decor* tim za sada radi u Subotici i njenoj okolini, ali se, kako navode, priprema i za dekoriranje jedne svadbe u Novom Sadu te ističu kako su spremne na terenski rad i izvan Subotice. Da ništa nije veoma teško kada radiš ono što voliš potvrđuje i Jelena, naglašavajući kako je deko-

riranje i ukrašavanje prostora na sam dan događaja najlakši i najljepši dio ovoga posla, dok sve ono što tome prethodi u stvari iziskuje najviše vremena.

»Mnoge stvari koje radimo, a nisu vidljive su: nabava inventara, narudžba cvijeća, sastanci s ljudima, osmišljavanje tema, pranje i glačanje materijala, improvizacije na licu mjesta. Dan ili dva pred sam događaj je najzahtjevniji, jer se tada moraju pripremati svi aranžmani i sve se pakira za teren. Prije svakog dekoriranja volimo napraviti konačnu postavku kako bi to trebalo izgledati, i na taj način sagledavamo ako nam nešto još nedostaje. Ništa nam ne pada teško kada na kraju vidimo osmjehe i zadovoljstvo naših klijenata«, navodi ona.

Hobi kao posao

U moru novih ideja, kreativnih stvari i poduzetnika na internetu – divno je vidjeti dobar primjer ženskog poduzetništva u Subotici, primjer koji razbija stavove da za mlade nema posla, a daje poticaj onima koji ideje poput takvih i dalje čuvaju u sebi. Nataša ističe zadovoljstvo dosadašnjim angažiranjem i nada se novim projektima.

»Kažu da je ovo hobi aktivnost koju obavljamo u slobodno vrijeme zbog osobnog zadovoljstva i iz ljubavi. Mi ovo zaista radimo s mnogo ljubavi, posvećenosti, volje i žara i voljele bismo da i u budućnosti tako ostane. Ispunjenje zahtjeva i osmjesi na licima najbolja su nam reklama i najbolji dokaz da smo na dobrom putu da nam ovaj hobi jednog dana preraste i u nešto veće. Naši zadovoljni klijenti ostaju istovremeno i naš najveći oslonac u daljnjem radu, naša najbolja preporuka i iznova nam daju motiv da istrajemo, sa željom da budemo još bolji«, zaključuje Nataša.

Kristina Ivković Ivandekić / Foto: Ana Francišković

Pripremna nastava za buduće studente

Prvi sat pripreme nastave hrvatskog jezika za buduće studente, učenike završnih razreda srednjih škola, održan je 1. listopada u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici. Pripremna nastava odvija se svakog četvrtka u prostorijama HNV-a (Preradovićeve 13, Subotica) od 19.30 do 21 sat, a predavanja i pripremnu nastavu

realizira profesor hrvatskog jezika **Ivan Baričević**.

Na početku prvoga sastanka, predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal** pozdravila je prisutne učenike, a potom im je **Vedrana Cvijin** rekla osnovne informacije o tome što podrazumijeva studiranje u Hrvatskoj, objasnila načine na koje se mogu upisati i kakve ispite na državnoj maturi u Hrvatskoj trebaju polagati.

»Budući da za nas odavde nije jednostavan proces upisivanja, potrebno je prikupiti određenu dokumentaciju za upisivanje na fakultet u Hrvatskoj. Mi smo im potpora da bismo lakše došli do infor-

macija što im je sve potrebno, da se na vrijeme krenu pripremati. Dok nismo imali osigurane posebne upisne kvote za Hrvate izvan RH, bilo je potrebno hrvatsko državljanstvo da bi se moglo upisati na fakultet u Hrvatskoj. Tu se tada javljao problem, ako učenik tek u završnom razredu srednje škole odluči da želi upisati fakultet u Hrvatskoj, a npr. nema državljanstvo. Ukoliko bi i predao zahtjev za državljanstvo, zbog dugotrajnog procesa često to ne bi bilo riješeno do drugog mjeseca kada se završavaju prijave u sustav obrazovanja na fakultete u Hrvatskoj. Ipak, sada postoje i posebne upisne kvote, za one koji nemaju riješeno državljanstvo, da se mogu upisati«, objašnjava Vedrana Cvijin.

Ona dodaje da pomoć ovog tipa budućim studentima mnogo vrijedi, jer se i sama sjeća kako je bilo njoj kada je upisivala fakultet u Hrvatskoj.

»Kada sam ja upisivala studij, tada se još nije znalo kako to sve funkcionira, pogotovo jer je državna matura bila i kod njih novina. Morala sam se sama snalaziti za informacije, pitati starije studente što mi je sve potrebno, kako funkcionira sustav. Kroz godine je Hrvatsko nacionalno vijeće mnogo poradilo na tome da evo sada imamo instituciju koja se brine za studente, vodi ih kroz čitav proces i pruža potporu koja je izuzetno važna u ovom za njih stresnom periodu«, zaključuje Cvijin.

(HNV)

Sastavak za primjer

Udahnimo duboko

Klima je za čovječanstvo izuzetno važna. Ona određuje uvjete života i mjesta na kojima je pogodno živjeti. Trenutno u svijetu postoji mnogo spekulacija o klimatskim promjenama, koje su potpuno normalne i događale su se i prije čovjekova postojanja. Međutim, u centru pozornosti jest rasprava o »globalnom zagrijavanju«.

Tijekom prve i druge industrijske revolucije čovjek je shvatio da može doći do novog izvora energije, a to su fosilna goriva kao što su ugljen, nafta i zemni plin. Te izvore energije čovjek je koristio za razvoj industrije i poboljšanja kvalitete života. Veći rast i razvitak značio je više potrošnje fosilnih goriva koja emitiraju ugljikov dioksid i ostale štetne

plinove. Tu dolazimo do globalnog zagrijavanja, teorije prema kojoj povećane emisije ugljikova dioksida dovode do efekta staklenika i povećanja temperature na Zemljinoj površini. Utjecaj ugljikovog dioksida na Zemljinu temperaturu znanstveno je dokazan i taj utjecaj mogli smo iskusiti i vidjeti u nedavnim pojavama kao što su zagađeni zrak, rekordno topla ljeta, neuobičajeno veliki požari širom svijeta, strašno jaki monsvuni i sve slabije zime. Po ovom pitanju ljudi su i više nego podijeljeni: neki govore kako je globalno zagrijavanje istinito i da je to veliki problem za čovječanstvo, dok neki tvrde da je to zabluda, koja se nerijetko koristi u političke svrhe. To drugo mišljenje obično imaju multinaci-

onalne korporacije koje se bave upravo eksploatacijom fosilnih goriva. Na njihovoj su strani i brojni političari širom svijeta koji imaju koristi od tih korporacija. S druge strane jesu brojni znanstvenici i ljudi koji su suglasni s njima.

Moje je mišljenje da je globalno zagrijavanje itekako realno i da se po tom pitanju mora što brže nešto učiniti. Oni koji bi trebali učiniti najviše, jesu lideri velikih sila kao što su SAD, koja je kroz povi-

jest bila najveći emiter štetnih plinova, ili Kina, koja trenutno ima najveću emisiju. Tu su također i Njemačka, Francuska, Rusija, Kanada, Australija, Katar i druge visokorazvijene države koje imaju veliku emisiju štetnih plinova po glavi stanovnika. Kada bi te države krenule putem obnovljivih izvora energije, takva tehnologija postala bi jeftinija te bi i druge države, koje su tek u razvoju, bile primorane činiti isto uz pomoć obnovljivih izvora energije kao što su sunce, vjetar i biomasa.

Globalno zagrijavanje jest stvaran problem prema kojem bi se čovječanstvo trebalo ozbiljno odnositi. Mi kao obični ljudi ne možemo mnogo učiniti, ali možemo dati do znanja onima koji mogu. Tehnologije koje omogućavaju stvaranje energije bez emisija postaju, iako presporo, jeftinije i više se koriste. Mislim da je realno i pravo vrijeme da cijelo čovječanstvo »udahne duboko«, shvati problem s kojime se suočavamo.

Teo Margetić, 1. f,
Gimnazija Svetozar Marković, Subotica

U tome sam najbolja

Ma mnogo stvari i područja u kojima sam dobra, no izdvojila bih jednu za koju sam tijekom vremena shvatila da mi najbolje ide. To je sviranje klavira. Iako sam završila glazbenu školu i više ne sviram klavir, još uvijek mislim da sam najbolja u tome.

Još kao mala krenula sam u glazbenu školu, jer sam htjela biti kao moja starija sestra, koja je tada već ozbiljno svirala klavir. U početku je bilo zanimljivo i voljela sam ići na sate klavira. Učila sam razne pjesmice i kompozicije, čak nisam imala ni tremu na koncertima. Svi su me hvalili i govorili kako

sam bolja čak i od sestre, koja je bila najbolja u svojoj generaciji. Onda su došla na red natjecanja, na kojima nijednom nisam osvojila manju nagradu od prve, osim na jednom republičkom natjecanju, na kojem sam osvojila drugu nagradu. Profesorica je bila jako ponosna na mene. Svi su mi govorili kako

me je divno slušati i bili su zadivljeni mojim rezultatima. Govorili su kako bih se trebala nastaviti baviti glazbom, tj. da upišem srednju glazbenu školu pa poslije akademiju i tako dalje. No, ja to nisam htjela, a evo i zašto.

Otprilike u šestom razredu osnovne škole počelo mi je dosađivati sve ovo te sam gubila interes za klavir. Stalno sam govorila roditeljima da me ispišu iz glazbene škole, no oni to nisu htjeli učiniti (i sada sam im jako zahvalna na tome). Ali ni ovo me nije spriječilo da nastavim osvajati prve nagrade na natjecanjima, iako sam tad već imala tremu na javnim nastupima. Počela sam sve manje i manje vježbat; profesorica mi je jednom rekla da se »šlogira« pred svaki moj nastup, jer dolazim s poluuuvježbanom kompozicijom. Na kraju bi sve ipak ispalo kako treba, čak i bolje. Tako sam jednom tri tjedna pred natjecanje bila još jako nesigurna u svoj program od nekoliko kompozicija, ali sam usprkos tome osvojila prvu nagradu.

Kada sam konačno završila glazbenu školu, rekla sam da više nikad neću sjesti za klavir. Prošlo je više od dvije godine od tada i stvarno nijednom nisam svirala do prije nekoliko dana, kada mi se javila želja za sviranjem. Odlučila sam da ću odsad svirati kad mi se bude sviralo, jer zapravo to volim. Šteta je zapustiti talent koji imaš, poništiti sve te godine truda i »mučenja« u glazbenoj školi.

Leona Matković, 3. f,
Gimnazija Svetozar Marković, Subotica

Why Don't We

Foto: www.weeklymusiccommentary.com

Ja, ja i Korona

Prošlo je sedam mjeseci od početka bitke za »najvrjedniju stvar« koju čovjek posjeduje – slobodu. Iako se na prvu čini kao krivi izraz, ne mogu sebe natjerati napisati zdravlje. Možda je moja krivnja u tome što nisam zdravstveni djelatnik, možda u tome što nisam član stožera, novinar (u užem smislu) ili javna ličnost; a možda je moj *magnum crimen* što sam običan student sa svojim problemima i kažem: »Dosta je svakom danu zla njegova.« (Mt. 6, 34). A možda je i nešto drugo.

U nekoliko redaka ostavit ću Vam kratko svjedočanstvo koje, svi znamo, nema Bog zna kakvu vrijednost, ali! Hrabro ću pljunuti ispred onoga što se zove sloboda govora i reći: eto, pa kud puklo.

Faza prva

Sjećam se, u jednom trenutku sam čuo da je u Kini nekakva nepoznata bolest. U drugom trenutku gledam kako Kinezi sastavljaju bolnicu u par dana. Mislio sam kako je to fenomenalan posao, sjećajući se trenutaka provedenih u našoj bolnici, a nije ih bilo puno Bogu hvala, te uz govorkanja o poslovima između Kine i Srbije, u mladenačkom zanosu možda i pomislih kako će oni podijeliti formulu za takav projekt. Oprostite mi na tome.

Sve se činilo daleko. Nije bilo potrebe o tom razmišljati: daleko od očiju, daleko od srca. Ali došlo je. Prvi slučaj u Srbiji – Subotica (da ispravim nepravdu: Bačka Topola). To je bilo u vrijeme kad sam se planirao vratiti doma, ali je plan propao.

Pa opet, vratiti se ili ostati u Splitu? Fakultet još radi i nema jasnih naznaka da će stati. Sjećam se i maila koji smo dobili: fakultet je nezavisan od države i rektor ima ovlasti ostaviti ga ili zatvoriti. Ono malo zaraženih je u Zagrebu, ja imam što raditi u Splitu... Rekao sam sebi, ostat ću, pa ćemo vidjeti kako se razvija situacija. Da ne duljim, i sami ste sigurno imali slične dvojbe. Mjera za mjerom i eto mene – zatočenik. Iz grada i u njega nisi mogao bez propusnice, a ja za nju niti sam imao osnove niti sam imao kako otići.

Kada čovjek ne zna puno o onome što mu prijeti, oprezan je i zbunjen. Takav sam bio i ja u početku: živio sam u zajednici u kojoj najstarija osoba ima 92 godine (zanimljivost: s 92 godine uređuje vrt svaki dan, pored standardnih obveza). Znao sam sigurno da je virus opasan za stare osobe. Ako je živio 92 godine a ja ga zarazim i prekinem u tome, pa može li gore? Preživio je najveći rat u povijesti, Domovinski rat i tko zna što u životu a mene nije? E pa neću ja biti kriv.

Druga nelagodna stvar je uvjerenje da pored svih informacija nećemo saznati tko i što je uzrok. U ovo sam i sad siguran. Prva faza je trajala do mog povratka doma u Suboticu, kada se situacija smirila, negdje oko šestog mjeseca.

Faza druga

S jedne sam strane bio sretan što odlazim iz stresne situacije (gore navedene), s druge strane ipak sam na umu imao i mogućnost da sam i ja možda zaražen, pa ispiti, koje nisam ni mogao polagati iz očitih razloga. Sreća da je virus tako očit, ne? Onda se sjetiš da nije. U ovoj fazi počeo sam uviđati neke stvari: mjere su često nelogične; nanose, meni se čini, više štete nego dobra; zaražena osoba obično i ozdravi, osim ako je osoba rođena u prosjeku 1928.-1950., i/ili je kronični bolesnik; smrtnost je 0.1 ili 0.2 posto; simptomi ne traju često dugo; može doći do upale pluća u nekim slučajevima; ne moraš imati simptome – dakle, bez testa, bio bi to sasvim normalan dan; ljudi nose maske kad su sami u autu? Sluđenost je ogromna i košta nas zdrave pameti a ne zdravlja tijela; itd.

Faza treća

Vratio sam se u Split. Ispiti su prošli i idemo dalje. Radim sve što sam radio i prije, koliko to mogućnosti dopuste. Imam minimum tri bliska prijatelja koja su imali koronu. I danas se družimo kao i prije. Iskreno ću Vam reći: mislim da je većina mjera besmislena. Kod nas je još dobro, ali po svijetu se događa svašta u ime borbe protiv virusa od kojega se većina ljudi oporavi, a umiru oni koji bi umrli da je umjesto njega nešto drugo došlo. Zar je u ljudskoj moći pitanje tko će umrijeti, a tko ne? Nemojmo se zavaravati. Po mojem mišljenju, samo je jedan Gospodar života i smrti, a to nije virus bio on koji mu god drago. Ako se zarazim, zarazim se. Ako ozdravim, ozdravim. Neka ne bude moja volja, nego Njegova. Eto, pa kud puklo.

Ivan Čavrgov

Superman: ban Josip Jelačić (1801. – 1859.)

Čuveni vojskovođa i političar

Pobjedonosni vojskovođa iz revolucionarnih dana 1848. – 1849., ban hrvatski, dalmatinski i slavonski od 1848. do 1859. godine, jedan od najznačajnijih hrvatskih političara, emancipator kmetova, sazivač prvih izbora za Hrvatski sabor, jednostavno rečeno – nacionalni heroj, **Josip pl. Jelačić Bužimski** (1801. – 1859.) rođen je u »Gibraltaru Dunava«, Petrovaradinu. Potekao

je iz vojničke obitelji, koja je četiri stoljeća davala ratnike, istaknuti krajiške časnike, visoke vojne zapovjednike, državnike, svećenike, prosvjetitelje, dobrotvore i pisce. Josipov otac **Franjo**, podmaršal austrijske vojske, bio je zapovjednik slavonske Vojne krajine. Majka mu je bila **Ana**, djevojačkog prezimena **Portner**. Korijene je vukao iz Like, čime se naročito dičio.

Put do bana

Na dan rođenja 16. listopada kršten je u župnoj crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu. Od svojih dečaćkih nogu se školovao za vojnika. Školovanje je počeo u bečkom Therezianumu, najelitnijoj plemićkoj školi svoga doba. Nakon završene škole 1819. godine, stupa u vojnu službu, koja ga je odvela na razne strane Habsburškog carstva i donijela mu velike uspjehe i činove. Vojnu službu je započeo u Galiciji kao potporučnik u III. konjaničkoj pukovniji pod zapovjedništvom baruna **Vinka Kneževića**, ujaka njegove majke Ane. Nakon toga, služio je u Beču, Ogulinu, Drežniku, Italiji, Zadru, Dalmaciji i Crnoj Gori. Za vrijeme odsustva posjećivao je svoje bližnje u

Zagrebu, koji je postao centar hrvatskog narodnog pokreta.

Revolucionarna 1848./49. ga izbacuje u prvi plan. Kralj **Ferdinand I.** imenuje ga 23. ožujka 1848. godine u Beču hrvatskim banom i tajnim kraljevskim savjetnikom i unaprjeđuje u čin general bojnika i zapovjednika obiju banskih pukovnija, glinske i petrinjske. Dana 8. travnja 1848. polaže u Beču bansku prisegu. Zauvrat, dobija čin feldmaršallajtnanta (podmaršala) i postaje vojničkim zapovjednikom u banskoj i krajiškoj Hrvatskoj. Nekoliko dana kasnije, 25. travnja 1848. proglašava ukidanje kmetstva u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. Svečano je ustoličen za hrvatskog bana 5. lipnja 1848. u Zagrebu. Obred ustoličenja obavio je karlovački metropolit **Josif Rajačić**.

Gušenje revolucije

Aktivno sudjeluje u gušenju revolucije u Ugarskoj. Prelazi Dravu, granicu Ugarske i Hrvatske, kod Varaždina 11. rujna 1848. i zaposjeda Međumurje. Ulazi u Székesfehérvár 26. rujna. Kod Pakozda se 29. rujna sukobljava s mađarskom vojskom, od koje trpi poraz. Nakon toga, povlači se prema Beču, gdje 6. rujna izbija revolucija. Na vijest o tome hita k Beču radi suzbijanja pobunjenika. Pobunjenici kreću u pomoć mađarske snage. Međutim, zadaje težak poraz mađarskim snagama u bitci kod Schwechata (nadimak Beča) 30. listopada 1848. Nakon toga suzbija pobunu u Beču i svečano ulazi u grad 2. studenoga. Prelazi u napad, pa u bitkama kod Mora 30. prosinca 1848. i veljače 1849. kod Kapolne ponovo zadaje poraz mađarskim snagama. Za ratne zasluge biva imenovan 13. ožujka 1849. generalom topništva i vrhovnim zapovjednikom Južne armije u jugoistočnom području Monarhije. Nakon toga prelazi u Slavoniju. U Bačku prelazi iz Srijema početkom lipnja. Ulazi u Sombor (19. lipnja) i Suboticu (30. lipnja).

Uživao je simpatije i kod bunjevačkih Hrvata. Svećenik **Blaž Modrošić** piše: »U lomnu zidu sobice moje visi kip velika duha, kip neumrlog Jelačića bana«. *Bunjevačko-šokačka vila* od 11. srpnja 1872. donosi Modrošićev članak *Jelačić i Strossmayer sve i sva našem narodu*.

Rodna kuća bana Jelačića u Petrovaradinu nedavno je predana hrvatskoj zajednici u Srbiji, koja će je koristiti za administrativne i kulturne potrebe.

Vladimir Nimčević

Stvaranje boljeg svijeta za svu djecu

Generalna skupština Ujedinjenih naroda je 19. prosinca 2011. usvojila Rezoluciju 66/170 kojom je proglasila 11. listopada Međunarodnim danom djevojčica (IDGC) s ciljem priznavanja prava djevojčica i njihovih jednakih mogućnosti diljem svijeta. Ovaj dan se obilježava s ciljem podizanja svijesti o važnosti obrazovanja djevojčica i jednakoj dostupnosti zdravstvene i druge skrbi za sve djevojčice na svijetu.

UNICEF, kao i brojne druge organizacije, provodi različite kampanje s ciljem prikupljanja sredstava za školovanje djevojčica, ali i one čiji je cilj ukazivanje na najozbiljnije probleme s kojima se djevojčice susreću, osobito u slabije razvijenim dijelovima svijeta. Važno je ukazati i na to da se stvaranjem jednakih obrazovnih šansi za sve otvara mogućnost da djevojčice u svijetu koje stječu obrazovanje na jednak način vraćaju društvu pridonoseći svojim znanjima i vještinama.

Milijunske cifre

Živeći svoju svakodnevnicu često nemamo vremena razmišljati o drugima ili o globalnim problemima, čini nam se kako su oni daleko od nas. Svakodnevne obveze često ne ostavljaju vremena ni za razmišljanje. Možda je trenutak koji živimo upravo ukazao na globalnu povezanost i potrebu promatranja svijeta kao cjeline. U trenucima odmora katkad uspijemo pročitati dobru knjigu, vidjeti se s prijateljima i obiteljima, uživati u lijepome danu u prirodi, možda ponegdje i otputovati. I sve to uzimamo zdravo za gotovo. Uzmimo vremena za kratko razmišljanje o tome koliko žena na svijetu ne živi naše male obične živote.

Prema podacima UNICEF-a na svijetu je 132 milijuna djevojčica izvan školskoga sustava, uključujući 34,3 milijuna osnovnoškolske dobi, 30 milijuna niže srednjoškolske dobi i 67,4 milijuna više srednjoškolske dobi. Na globalnome nivou nastoji se utjecati kako na veću zastupljenost djevojčica u osnovnoškolskom sustavu, tako i na duljinu školovanja, tj. razinu postignutoga obrazovanja.

Oснаživanje žena

Brojni su autori koji pišu o važnosti jednakih mogućnosti za sve. U knjizi *Trenuci uzdizanja: Kako osna-*

živanje žena mijenja svijet autorice **Melinde Gates** pronašli smo mnoge ohrabrujuće misli koje se bave osnaživanjem žena. Želimo i sami krenuti tim putem. »Kako žene stječu prava, obitelji cvjetaju, pa tako i društva. Ta se veza temelji na jednostavnoj istini: kad god uključite grupu koja je isključena, koristite svima. A kada globalno radite na tome da uključite žene i djevojke, koje su polovica svake populacije, radite u korist svih članova svake zajednice. Jednakost spolova podiže svakoga. Prava žena i zdravlje i bogatstvo društva rastu zajedno.«

International Day of the Girl Child

11 OCTOBER

Naša je ljudska dužnost pomoći ženama širom svijeta da steknu obrazovanje kakvo sve zaslužuju. Postoje brojne organizacije koje su zauzete stvaranjem boljih šansi za djevojke širom svijeta: *Aid for Africa, Akili Dada, American University of Nigeria Foundation, Camfed, For Her, Girl Rising, Girl Up – United Nations Foundation, Global G.L.O.W., The Malala Fund, Mona Foundation* i brojne druge. Vjerujemo da je obrazovanje korijen poboljšanja našega svijeta.

Unatoč našim zauzetim rasporedima i svakodnevnim obvezama, dužni smo i možemo kao aktivni članovi pridonijeti napretku društva u cjelini. Kako možemo sami pomoći? Najprije vlastitim obrazovanjem i podizanjem svijesti o važnosti pomaganja drugima kroz različite akcije te ohrabivanjem djevojčica da slobodno postavljaju pitanja i da prigrle mogućnosti koje im se pružaju. Nadalje, djevojčicama, kao i dječacima svi koji su u sustavu obrazovanja, kao i njihovi roditelji i bližnji odrasli trebaju poticati dječju radoznalost, kreativnost, staviti im do znanja da ih podržavaju u njihovim željama i idejama, a osobito u onim za stvaranje bolje budućnosti.

Klara Dulić-Ševčić

Umjetnost kao inspiracija

Sombor je grad kulture, pa se kod nas skoro uvijek događa nešto zanimljivo. Tako je u tijeku manifestacija *Likovna jesen*, i to u dva prostora: Galeriji suvremene umjetnosti Gradskog muzeja i Galeriji Kulturnog centra *Laza Kostić*. Izloženi su radovi 18 umjetnika iz Srbije, i 5 iz Crne Gore. Sombor je trenutno svojevrsna prijestolnica likovnog života u zemlji!

Središnja izložba u okviru *Jeseni* je *Slika u doba opće medijalizacije*, a prate je izložba *Murali svakodnevlja* i samostalna izložba akademskog slikara **Vladimira Dunjića**. Ovogodišnju nagradu *Likovna jesen* dobio je **Tadija Janičić**, a nagradu *Milan Konjović* spomenuti Vladimir Dunjić.

Spoj tradicije i modernosti

Likovna jesen postoji još od 1961. kada ju je pokrenuo poznati somborski slikar **Milan Konjović**, a nakon pauze, 2008. godine obnovio ju je slikar **Dragan Stojkov**.

»Spoj tradicije i modernosti, odnosno prošlosti i suvremenog trenutka u slučaju ove manifestacije – jest specifičnost i nešto što pokazuje da suvremeno društvo i ustanove kulture trebaju pružiti potporu aktualnim umjetnicima«, izjavila je za RTV **Tijana Palkovljević-Bugarski**, upravnica Galerije Matice srpske u Novom Sadu.

Moram priznati da smo, mi građani Sombora, uistinu ponosni, da imamo tu priliku vidjeti sva ta umjetnička djela. Vrlo je važno spomenuti da bez obzira na određene tehnološke poteškoće, nastale uslijed trenutne epidemiološke situacije, *Likovna jesen* je priređena na, bar za mene, vrlo zavidnom nivou.

Nove ideje

Smatram da nas umjetnost uveliko inspirira, dajući nam snagu i nove ideje za kreativne akcije. Kultura i umjetnost nas zaista oplemenjuju. Shodno tome, vrlo je važno, čak i u ovakvim, iznimnim situacijama, da se nastave odražavati ovakve manifestacije.

Likovna jesen je manifestacija koja zaista ima tradiciju u našem sokaku, Somboru gradu, te bi bio apsurd ne napraviti jedan osvrt na istu. Ukoliko izložbu niste

posjetili do sada, put pod noge i pravac u somborske galerijske prostore. Izložba koja nudi vrlo inspirativne i zanimljive radove je otvorena do 6. studenoga.

Čuvajte zdravlje, pozdrav iz Sombora!

Ana Parčetić

ZOV DIVLJEG ZAPADA

SCENARIO I CRTEŽ: KRISTIJAN SEKULIĆ

NISMO LI UPRAVO ZBOG TOGA BILI JOŠ KAO DJECA ZALJUBLJENI U SVJET DIVLJEG ZAPADA, KOJI JE U NAŠIM IGRAMA BIO TAKO STVARAN? DAKAKO, DJECA ODRASTU I POSTAJU MUŠKARCI, ALI SE NIKADA NE ODRİČU SNOVA O NESPUTANOJ SLOBODI.

OVO NIJE JEDNA OD ONIH PRIČA KOJE SU ISPUNJENE AKCIJOM, PUČANJEM I JURNJAVOM BRZIH AUTOMOBILA. DAPAČE, OVA JE PRIČA ŠTO ŠAPUĆE U DUGIM SAMOTNIM NOĆIMA, KADA SMO POSVE SAMI. I ZAOKUPLJENI VLASTITIM MISLIMA. ČINI SE DA NEŠTO NEDOSTAJE U NAŠIM ŽIVOTIMA? ONAJ ISKONSKI PORIV ZA SLOBODOM I ODLASKOM U DIVLJINU.

AHAHAHAHAHA!

HEEY LEWIS!
OPET KANIŠ MALO LUTATI DIVLJINOM? MALO TI ZAVIDIM JER DA SAM SAMO MALO MLAĐI POŠAO BIH S TOBOM. GODILO, BI MALO PREDAHA OD MOJE ŽENE.

ČUJ TI STAROG KAKO JE BEZOBRAN. DA SAM JA 30 GODINA MLAĐA, MISLIM DA BI LEWIS PRUE IŠAO SA MNOM.

JEDAN OD ONIH, KOJI JE SAČUVAO DJEČAČKU NESPUTANO NARAV BIO JE I LEWIS GATES. ŽIVIO JE U MALOM GRADIĆU NA OBODU DIVLJINE OD 5000 KVADRATNIH MILJA NA SJEVEROZAPADU MONTANE.

SVE IMA SVOJE DOBRI Ljudi. UŽIVAJTE SAMO U VAŠIM ŽIVOTIMA I U TOPLINI DOMA. ŽELIM VAM SRETAN OŠTANAK. VRIJEME JE ZA MALO LUTANJA.

IDEMO ZEEPI!

WOOF!

IDEMO
DOBRI MOJ KONJIČU
ŠTO DALJE OD LJUDI
I SVEGA.

LEWIS JE PRIPADA O 80-TIM GODINAMA 20-
TOG STOLJEĆA, ALI U DUŠI JE ZNAO DA TO
NIJE NJEGOVO VRIJEME. VOLIO JE DVLJINU
JER JE TU ZABORAVLJAO NA NEPLAĆENE
RAČUNE, POREZ, MANJAK NOVACA ALI PO-
NAJVIŠE DA NE RAZMIŠLJA O SVOJOJ ŽENI
KOJA SE UDAVILA U BRZACIMA.

WOOW!
WOUF!

ŠTO JE ZEEP, DO-
STA TI JE ZA DANAS
HODA?

MISLIŠ DA JE OVO
DOBRO MJESTO DA
SE OVDJE SMJESTI-
MO ZA PRVU
VEČER?

ONDA OK,
TVOJA JE ŠU-
TNJA JASNA.

OVDJE ĆEMO
SE UTABORITI. DONESI
NEKOLIKO GRANA DA ZALO-
ŽIMO VATRU A UJUTRU ĆEMO
NEŠTO I UPECATI ZA
POJESTI.

GLOMAZNO, što GLOMAZNIJE!

Ova jesen nam je stigla čini mi se brže od bilo koje druge! Em nam je ljetno prošlo tako kako je prošlo, em se odjednom takoreći preko noći vrijeme okrenulo te je postalo izuzetno hladno. Kao da je neko pritisnuo prekidač za hladno vrijeme.

Svake godine u ovo vrijeme muku mučimo s obućom: je li u redu obuti sandale još uvijek? Ipak je listopad, ali je još

Kako su prije nekoliko sezona tenisice bile u trendu, tako su sada glomazne čizme. Iskreno, mogu reći da sam i sama isprobala ovaj trend i veoma mi se sviđa. Udobnost zagarantirana, odjevna kombinacija neka-ko ima »težinu« (kako i neće) i neka odjeća sama ljepše stoji ukoliko ste

i toplo... Je li prerano za čizme? I tome slično. Ove godine s tim nemamo problem. Doslovno smo iz sandala prešli u čizme, bez dodatnih pitanja.

Međutim, kada pričamo na temu čizama te ukoliko imate nedoumicu kakve čizme kupiti, tu rješavamo svaki problem vezan za to pitanje a odgovor je – GLOMAZNE.

Da, bakandže, martinke vladaju ove jeseni ali i zime. Ranije su bile odraz stila mladih i buntovnih, prije svega ljubitelja punka, koji su ih kombinirali s kožnim motociklističkim jaknama. A trenutačno su u svijetu obuće broj 1. A to znači da ih možete obuti uz traperice, majicu i kožnu jaknu (kako nekako dolikuje), ali također ih sada kombiniramo i uz lagane jesenske haljine, suknje, trenerice, tajice, uz sakoe, dukseve... odlučujemo se za njih kada idemo u večernji izlazak.... svugdje, bilo kad i bilo gdje – čizme bakandže.

u čizmama, a ne u cipelama. Također, što se tiče vremenskih uvjeta, tu su isto broj 1. nepropusne, imaju debeo đon, ma savršena obuća! Izgledaju teško, ali nisu... ili se naviknete.

Moram naglasiti da se ovaj modni trend odnosi i na žene i na muškarce. I zato, šutka može početi!

Milijana Nimčević

Synthwave s dozom nostalgije

Među imena koja su najviše odjeknula regionalnom scenom u posljednjih godinu dana svakako spada i zagrebački synthwave sastav pocket palma (nije greška, piše se malim slovima). Bend krasi zarazne melodije i kvalitetni tekstovi, kao i odlični video spotovi (potražite ih na Youtubeu). Vidi se da je ekipa iz pocket palme dobro razradila svoj koncept, te stoga nije iznenađenje to što njihova baza slušatelja raste iz dana u dan. Svoj prvi, istoimeni album – *pocket palma* izdali su krajem prošle godine, a pored digitalnog možete ga pronaći i na klasičnim nosačima zvuka, poput kaseta ili vinila. U ovom broju razgovaramo s pjevačicom benda **Anjom** i otkrivamo više o svijetu pocket palme.

KUŽIŠ?! Tko sve čini sastav pocket palma i koliko dugo surađujete zajedno?

Pocket palmu činimo **Luka** i ja kao glavni kreativni dio benda, a prošle godine nam se pridružio i gitarist **Bruno Žabek**. Luka i ja se poznajemo i surađujemo već osam godina, naše prijateljstvo se i rodilo iz ove suradnje. Krenuli smo s pjesmama na engleskom 2012., ali pocket palma se rodila tek 2019.

KUŽIŠ?! Masterirali ste synthwave zvuk 80-ih i ogrnuli ga u novo ruho. Međutim, niste usamljeni na sceni, tu su i Fantom, Buč Kesidi, Svemirko... generalno synth i cijela ta 80-te estetika ponovo uzima maha. Zanima me kako gledate na druge bendove koji njeguju sličan zvuk, jesu li vam oni konkurencija, inspiracija ili nešto drugo?

Uvijek inspiracija. Mislim da bismo jedne drugi trebali podržavati, jer je činjenica da jedni drugima donosimo novu publiku. Koliko god da se možda i razlikujemo od navedenih bendova, jako cijenimo njihov trud i rad jer bez njih scena ne bi postojala.

KUŽIŠ?! Koje mlade domaće bendove i izvođače biste izdvojili i preporučili? Tko vam se najviše dopada na sadašnjoj sceni?

Sad mi je teško odgovoriti na ovo pitanje, jer su već svi nama dragi bendovi spomenuti! Moramo, doduše, posebno istaknuti Fantoma koji je nama osobno najveće otkriće ove godine. Radi se o nevjerojatno

talentiranom producentu i drago mi je da imamo priliku biti dijelom scene u isto vrijeme kao i on.

KUŽIŠ?! Navedite pet albuma iz 80-ih bez kojih pocket palma ne može...

Jedna od miskoncepcija je ta da nas najviše inspiriraju albumi osamdesetih. Glazba koju radimo zapravo je najviše inspirirana albumima koji su izašli u posljednjih desetak godina. Međutim, što se tiče osamdesetih, iako je uvijek jako teško izabrati favorite, neki trenutni neizostavni albumi na našim playlistama su: Kraftwerk – *Computer Love*; Bauhaus – *In The Flat Field*; Depeche Mode – *Black Celebration*; Simple Minds – *New Gold Dream* i Tears for Fears – *Songs from the Big Chair*.

KUŽIŠ?! Kroz vašu glazbu i tekstove provlači se dosta nostalgije. Možda je bezazleno, ali mene osobno je kupio vaš stih »javi kad si dolje / nosim sprženi CD«. Za čim pocket palma najviše osjeti nostalgiju i zašto?

Možda baš za prženim CD-ima! Nedavno sam razgovarala s prijateljicom iz srednje škole kojoj sam u par navrata radila baš takve mixtapeove. Moram priznati da me uhvatila baš lijepa nostalgija. Danas je stvarno lako napraviti nekom playlistu, i dalje jako uživam u tome, ali drugačije je kad imaš opciju šarati po praznom CD-u, smišljati vlastitu naslovnicu »albuma« i ostalo. Ipak je u tome neka posebna čar.

Ivan Benčik

Klasik o pravim uzrocima problema

22

Kada je u pitanju književnost, čini se sasvim prikladno govoriti o klasicima. Međutim, djela sedme umjetnosti, i dalje ne uspijevaju izboriti se za takav status, možda baš zbog toga što je filmska (a tek televizijska) umjetnost najmlađa. Ipak, neka djela, kako filmska, a tako i televizijska, svojom kvalitetom, istinom i snagom izdvojila su se, te im slobodno možemo dati status klasika.

U periodu od 2002. do 2008. godine prikazano je 60 epizoda serije *Žica*, u originalnom naslovu *The Wire*, a kao kreator serije potpisan je **David Simon**. Njegov najbliži suradnik u stvaranju narativa bio je **Ed Burns**, inače bivši detektiv u policiji grada Baltimora u kojoj je radnja serije i smještena. Ovaj, sada već, televizijski klasik prati specijalno odjeljenje za teške zločine u borbi protiv narkotika. Međutim, narativ s jedne strane prati policiju, a s druge same kriminalce, odnosno dilere droge. Opće je poznato na kakvom se glasu nalazi grad Baltimor – kriminal, droga, uništena naselja i odsustvo bilo kakve nade da će se situacija promijeniti. Povrh svega, populaciju grada čini većinom Afroamerikanci, zbog čega se pitanje rasizma samo po sebi nameće i otvara.

Pristup iznutra

Međutim, *Žica* ne prilazi ovim problemima tako, već posve drugačije, u potpunosti iznutra. U pet sezona i 60 epizoda koliko serija ima, autori se ne bave samo kriminalom i policijom koja bezuspješno pokušava uhvatiti prijestupnike, već centralne karaktere priče postavlja u škole, dakle obrazovni sistem, medije i politiku.

Priča počinje na ulici, ali kako detektivi, pomoću prisluškivanja (te se zbog toga serija i zove *Žica*) počinju pratiti put novca, ubrzo postaje posve jasno da

novac odlazi, ne samo velikim šefovima, već i političkim kampanjama, kako na nivou grada, okruga, tako i na nivou države. Autori, s jedne strane prikazuju tijek novca, kako od prljavog i ilegalnog, postaje dio sustava, dakle čist i legalan. S druge strane, autori se bave djecom i nemogućnošću samog sustava da se riješi problema koje život u takvoj sredini nosi: djeca su često djeca ili ovisnika, ili prijestupnika zbog čega im slijedi upravo to: ili ovisnost ili kriminal, zatvor ili metak.

Jasna poruka

Upravo ovakva postavka priče izdvaja ovaj narativ i otvara mogućnost da ovu TV seriju i danas, 12 godina kasnije od kako je prikazana posljednja epizoda, nazovemo klasikom. Izvrsna glumačka ekipa (**Dominik West, John Doman, Idris Elba, Frankie Faison**, samo su neki od mnogobrojne ekipe), kao i režija čine ovo djelo u potpunosti kompletnim s veoma jasnom temom ali i porukom: droga je dio sustava, isto kao što je i borba protiv samoga sustava također dio sustava – i tu se ne može učiniti mnogo, jer ako se sustav želi riješiti ovih problema, morao bi promijeniti mnoge svoje dijelove.

Ukratko, ukoliko ove jeseni želite posvetiti svoje vrijeme nečemu što bismo mogli nazvati klasikom, a nije u pitanju knjiga ili film – onda svakako sve preporuke idu seriji *Žica*. Ova serija vam neće pokazati samo ono što već znate, već i neka druga aktualna pitanja poput života i položaja Afroamerikanaca u SAD. Isto tako, veoma lirična, poetična, ali i urbana, te na kraju, prema riječima mnogih: izrazito realna, ova serija će vam možda dati uvid u to gdje se u jednome društvu kriju pravi uzroci problema.

Dejan Prčić

PREPORUKA

Garage In July – Swamp 'n' Roll

Moram priznati kako mi je grupa Garage In July na radaru već duže vrijeme, točnije još od 2015. kada su nastupili u Subotici na festivalu *Omladina*, gdje su priredili odličan show. Međutim, pored dobrog prvog dojma, konstantnih preporuka nekih dragih prijatelja koji imaju dobro »uho« i pored svoje sklonosti ka swamp i blues glazbi, nikada nisam postao istinski fan ovog benda. Zašto? Bez uvrede za momke iz Garage In July, ali meni osobno njihovi raniji studijski uradci su djelovali nekako beskrvno i ispolirano. Načelno, ispolirana produkcija i prašnjavi blues koji je ovim momcima u srcu nikada ne bi trebali ići zajedno i sve to me je dovodilo u konfuziju. Zvuk benda uživo i njihova energija bili su nešto posve drugčije od onoga što su izbacivali iako su u pitanju iste pjesme. Na albumu *Swamp 'n' Roll* taj problem je uklonjen. Ovo je vjerujem, ono što je bend od početka trebao biti, *Swamp 'n' Roll* je glasno, brzo i energično izdanje bez pretjerane produkcijske šminke. Izdajamo: *Venera*, *Umjetni ljudi* i *Blues jedne frizerke*.

I. Benčik

Poslije svega: Sudar

U pitanju je nastavak velike uspješnice serijala o ljubavi dvoje mladih koja ne priznaje granice, snimljenog prema bestselleru spisateljice **Anne Todd** koji je proglašen novom globalnom senzacijom poput *Twilight sage*.

U fokusu je mladi par – Hardin Scott i Tessa Young (igraju ih **Josephine Langford** i **Hero Fiennes Tiffin**) – i njihov put od blage netrpeljivosti te nerazumijevanja do strastvene ljubavi. Nakon burnog početka veze i šokantnog otkrića, Tessa i Hardin moraju pronaći način da nastave svoju romansu. No, može li ljubav koja ne priznaje granice doista opstati?

Tessa polako počinje uviđati kako bi mogla izgubiti sve. Hardin shvaća da nema što izgubiti – osim nje. Je li se doista spreman promijeniti zbog ljubavi? Koliko je ona spremna opraštati i, još važnije, sviđa li joj se doista slika budućnosti s Hardinom?

Prema pisanju medija, ova romantična drama za mladež je, unatoč epidemiološkoj situaciji, pokorila kina diljem svijeta.

Režija potpisuje **Roger Kumble**, a scenarij Anna Todd i **Mario Celaya**.

K. U.

Lažljivi život odraslih

Elena Ferrante, proslavljena talijanska spisateljica, autorica *Napuljske tetralogije* i po mnogim kritičarima jedna od najvećih književnih ličnosti XXI. stoljeća, svojim novim romanom *Lažljivi život odraslih* ponovno zaokupira misao svjetske javnosti. Nevjerojatno detaljan psihološki prikaz glavne junakinje, tinejdžerke Giovane, začuđujuće je realan i blizak stvarnim unutarnjim zbivanjima koji su bliski mladima. Tako Elena Ferrante gradi svijet koji je toliko stvaran da je teško shvatiti da je roman proizvod fikcije. Mlada žena koja preispituje svoje podrijetlo u kom se susreću dvije izuzetno različite porodične tradicije, dva sustava vrijednosti. Njeno kopanje po prošlosti omogućava identifikaciju čitatelja svih dobi s jednom izgubljenom djevojčicom, jer nas Elena stalno potiče na prisjećanja, promišljanje o vlastitim porodičnim mitovima. Otkrivanje misterija i dugo čuvanih tajni pomaže Giovani da započne novu etapu svog života. Kako bi se spasila, mora otvoriti oči i sagledati stvari onako kakve one odista jesu.

A. I. Darabašić

GLAZBA

FILM

KNJIGA

S ciljem unaprjeđenja hrvatske suvremene drame, povećanja mogućnosti profesionalnoga angažmana mladih autora/autorica, jačanja hrvatskoga zajedništva te očuvanja hrvatskoga jezika, kulture i identiteta, Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru, u suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, prvi puta raspisuje

NATJEČAJ

za najbolji neobjavljeni dramski tekst na hrvatskom jeziku za mlade autore do 35 godina

Najbolji dramski tekst izabran od žirija koji će imenovati HNK Mostar bit će praizveden u Hrvatskom narodnom kazalištu u Mostaru.

Propozicije natječaja su:

- dramski tekst treba biti napisan na hrvatskom jeziku
- dramski tekst može pripadati bilo kojoj dramskoj vrsti ili žanru
- dramski tekst ne može biti iz područja lutkarstva ili književnosti za djecu
- dramski tekst ne može prethodno biti objavljen ili scenski postavljen – insceniran
- dramski tekst potrebno je dostaviti u elektroničkoj formi (MS WORD i pdf)
- pravo sudjelovanja na Natječaju imaju sve punoljetne osobe do navršених 35 godina starosti do dana zaključenja Natječaja, odnosno do 1. siječnja 2021. godine.

Autor/ica prvoplasiranog teksta prijavom na ovaj Natječaj ustupa puna autorska prava Hrvatskom narodnom kazalištu u Mostaru za kazališne inscenacije djela u okviru repertoara i programsko-produkcijske djelatnosti HNK Mostar. U budućoj distribuciji dramskog teksta (nakon praizvedbe u HNK Mostar) autor/ica zadržava autorska prava za svako novo uprizorenje.

Nagrade

Autor/ica najboljeg dramskog teksta bit će proglašen/a laureatom »Nagrade za najbolji neobjavljeni dramski tekst na hrvatskom jeziku za mlade autore do 35 godina« koja se sastoji od plakete i novčanog dijela nagrade u ukupnom neto iznosu od 1.500 EUR (slovima: tisuću i petsto eura) s plaćenim porezom i doprinosima, što će biti regulirano zasebnom odlukom i ugovorom s autorom/icom. Također, najbolji dramski tekst bit će praizveden u HNK Mostar u 2021. godini. Bit će dodijeljene plakete i novčane nagrade autorima/icama drugoplasiranog i trećeplasiranoga dramskog teksta u iznosu od 500 EUR (slovima: pet stotina eura). Nagrade dodjeljuje HNK Mostar.

Rokovi i način dostavljanja tekstova

Dramski tekst u elektroničkoj formi (MS WORD i pdf) potrebno je dostaviti do **1. siječnja 2021.** godine na adresu e-pošte: natjecaj@hnkmostar.ba.

U tijelu elektroničke poruke potrebno je navesti sljedeće podatke:

1. ime i prezime autora
2. datum i mjesto rođenja
3. adresu stanovanja
4. broj mobitela.

Svi pošiljatelji, odnosno sudionici natječaja, dobit će povratnu poruku kao potvrdu o primitku dramskoga teksta u roku od najviše tri dana.

Rezultati Natječaja bit će objavljeni na službenim internet stranicama HNK Mostar (www.hnkmostar.ba) i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (www.hrvatiizvanrh.gov.hr) 15. veljače 2021. godine.

Izbor redatelja/ice i praizvedba predstave

Nakon izbora najboljeg dramskog teksta uslijedit će izbor redatelja/ice do 35 godina starosti koji/a će režirati inscenaciju prvonagrađenog dramskog teksta u HNK Mostar. Praizvedba će biti u 2021. godini, a predstava uvrštena u redovni repertoar HNK Mostar. Natječaj za izbor redatelja/ice bit će javno oglašen, a u tekstu natječaja bit će precizirane propozicije natječaja.

Ostale napomene

Ovaj Natječaj objavljuje se na službenoj internetskoj stranici HNK Mostar i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske u četvrtak, 10. rujna 2020. godine. Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru zadržava mogućnost tiskanja i izdavanja nagrađenih dramskih tekstova u knjizi ili drugoj vrsti tiskane ili elektroničke publikacije, u izdanju Hrvatskog narodnog kazališta u Mostaru, uz mogućnosti organiziranja javnog čitanja ili bilo kojeg drugog oblika promocije i prezentacije nagrađenih djela.